

ГЕНЕЗИС ІНСТИТУТУ ТИМЧАСОВОГО ВВЕЗЕННЯ У МИТНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Інститут тимчасового ввезення та вивезення товарів та транспортних засобів є відносно новим у митному праві. З одного боку його формування безпосередньо пов'язано із розвитком міжнародної торгівлі та міжнародних транспортних перевезень, формуванням державної політики, спрямованої на підтримку міждержавних економічних, культурних та наукових зв'язків та туризму.

З іншого боку, реалізація режиму тимчасового ввезення неможлива без розвинутої та ефективної митної служби, яка здатна забезпечити контроль та облік товарів, що перебувають поза зонами митного контролю, або, навіть, поза митною територією держави. А це передбачає відповідний рівень інформаційного забезпечення митних органів, усталене діловодство, ефективні форми та методи здійснення контрольних повноважень тощо.

Таким чином, інститут тимчасового ввезення сформувався лише в той час, коли митні системи держав досягли відповідних рівнів розвитку та необхідність застосування такого інституту стала нагальною з огляду на низку економічних та соціальних факторів.

Розглядаючи процес розвитку міжнародних стандартів інституту тимчасового ввезення слід відзначити дві особливості:

1) еволюційний характер формування даного інституту, коли досвід та процедури напрацьовані щодо окремих видів товарів згодом поширювалися і на інші групи;

2) взаємне проникнення окремих інструментів правового регулювання, коли дія певних норм поширювалася і на інші види суспільних відносин (наприклад, розширення сфери застосування Карнету А. Т. А. у кінці 60-х — початку 70-х рр. XX ст. на ввезення тих товарів, для яких від початку були встановлені окремі процедури).

Таким чином можна говорити про формування трьох типових процедур реалізації митного режиму тимчасового ввезення.

Перша типова процедура врегульована або виключно нормами національного законодавства, або є реалізацією через норми національного законодавства міжнародно-правових зобов'язань. Для неї характерно застосування передбачених національним законодавством засобів гарантування дотримання зобов'язань, що впливають з режиму тимчасового ввезення. Зокрема, це стосується гарантій сплати відповідних митних платежів у випадку порушення зобов'язань щодо реекспорту товарів у встановлені строки. Такі гарантії, як правило

представлені фінансовими гарантіями у вигляді депозитів або банківських гарантій.

Друга типова процедура полягає у реалізації міжнародних стандартів щодо спрощеного порядку тимчасового ввезення певних категорій товарів, які як правило спрямовані на розвиток міжнародного транспорту та туризму. Наприклад, це стосується особистих речей громадян, що тимчасово перебувають на митній території країни, контейнерів, палетів, пакувальних матеріалів, дрібних рекламних матеріалів тощо. При цьому досить часто подібні стандарти застосовуються навіть країнами, які не є учасниками відповідних міжнародно-правових угод. Як правило подібні стандарти визначають критерії відповідності товарів умовам застосування режиму тимчасового ввезення і передбачають повне умовне звільнення від сплати митних платежів, відсутність вимог щодо надання гарантій сплати митних платежів та спрощені процедури поміщення товарів у режим тимчасового ввезення.

Нарешті третя типова процедура передбачає безпосереднє застосування норм міжнародно-правових актів для регулювання порядку застосування режиму тимчасового ввезення. Ця процедура базується на застосуванні встановлених міжнародними угодами документів, які застосовуються для митного оформлення товарів у режим тимчасового ввезення та одночасно слугують гарантією сплати митних платежів. Самі ж гарантії сплати митних платежів реалізуються через систему міжнародних гарантійних асоціацій, які діють у відповідності до встановлених міжнародною угодою правил та процедур. Норми національного законодавства, в даному випадку, визначають слугують лише для забезпечення застосування норм міжнародних угод.

Процес формування інституту тимчасового ввезення можна розділити на декілька етапів.

Перший етап — обмежена реалізація тимчасового ввезення щодо окремих осіб, або окремих видів товарів (кінець XVIII — середина XIX ст.), характеризується встановленням звільнень від сплати мита особистих речей екіпажів та пасажирів суден, пасажирів, що перевозилися залізницею тощо. Досить часто відповідні положення включалися в міжнародні угоди з торгівлі та мореплавства.

Другий етап (середина XIX — 1923 р.) характеризується утвердженням інституту тимчасового ввезення в національних митних законодавствах європейських країн. Головною характерною особливістю в даному випадку є набуття інститутом тимчасового ввезення загального характеру, на протипагу попереднім індивідуальним пільгам.

Третій етап (1923 — початок 1950-х рр.) — утвердження інституту тимчасового ввезення в міжнародному законодавстві, пов'язаний із підписанням Конвенції щодо спрощення митних формальностей 1923 р. та запровадженням першого документу міжнародного зразка для здійснення такого ввезення

Четвертий етап (1950-ті рр. — 1990) — розвиток міжнародно-правових стандартів тимчасового ввезення щодо окремих видів товарів. В цей період, завдяки діяльності в рамках ГАТТ, ООН та Всесвітньої митної організації, створюється міжнародна система гарантій, запроваджуються відповідні документи Карнети ATA та CPD, розширюється перелік товарів та підстав тимчасового ввезення.

П'ятий етап (з 1990 р.) — консолідація міжнародно-правового регулювання тимчасового ввезення, пов'язаний із підписанням Стамбульської конвенції щодо тимчасового ввезення, яка повністю замінила дев'ять попередніх та внесла зміни до деяких положень ще трьох інших конвенцій.

КАЛАКАЙЛО Р. І.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
здобувач кафедри морського та митного права

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ В МИТНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

В українському законодавстві, у достатній кількості кодифікованих актів, доволі часто законодавець оперує дефініцією «процесуальні дії». Це стосується Кримінального процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України, Цивільного процесуального кодексу України, Господарського процесуального кодексу України, Митного кодексу України (далі — МК України) тощо. Але ні в жодному законодавчому акті це поняття не розкрито. І лише в МК України законодавець окрему главу присвячує процесуальним діям у справі про порушення митних правил і порядку їх проведення. Саме тому основний акцент в цій публікації направлений на аналіз митного законодавства.

В МК України 1991 р. термін «процесуальні дії» взагалі не використовувався. Однак, в Положенні про провадження в справах про порушення митних правил (наказ ДМК України від 04.11.1992 р. № 205, який втратив чинність) цей термін вже застосовується. Наприклад, відповідно до п. 1.5 цього Положення однією із стадій митного розслідування є «...провадження митно-процесуальних дій по виявленню факту та обставин правопорушення, особи правопорушника, збиранню та перевірці доказів». Крім того, в Положенні неодноразово підкреслюється, що «...всі процесуальні дії, передбачені МК України». Аналіз глави 2 МК України 1991 р. «Провадження у справах про порушення митних правил» дозволяє віднести до процесуальних дій наступні дії: складення протоколу про порушення митних правил; опитування осіб у справі про